

Granskning av utbyten utländska körkort

Körkortsturism

© Transportstyrelsen

Körkort
Enhet Stab

Rapporten finns tillgänglig på Transportstyrelsens webbplats www.transportstyrelsen.se

Dnr/Beteckning TSG 2024-2861
Författare Snöililja Ted
Månad År September 2024

Eftertryck tillåts med angivande av källa.

Sammanfattning

Inom EU finns gemensamma regler i det så kallade körkortsdirektivet som bland annat beskriver hur utländska körkort kan användas inom unionen och hur körkort utfärdade inom EES eller utanför kan bytas in mot ett nationellt körkort, regler som är implementerade i Sverige. Om du har ett giltigt körkort från ett EES-land och är permanent bosatt i Sverige, kan du ansöka om utbyte till ett svenskt körkort. Sverige byter normalt inte in körkort från länder utanför EES, även benämnt som tredjeland. Men undantag finns i bilaterala avtal med några få länder. Det saknas idag möjligheter att ifrågasätta ett giltigt körkort från ett annat EES-land.

Det har däremot på flera håll, både internt och externt uppmärksammats misstankar om körkortsturism. Det innebär att personer som är permanent bosatta i Sverige reser till andra EES-länder för att få ett körkort där, för att sedan ansöka om utbyte till ett svenskt körkort. Ibland kan dessa körkort ha sitt ursprung i körkort som kommer från tredjeland som Sverige inte byter ut körkort från.

För att förstå omfattningen av körkortsturism har drygt 1 000 ärenden granskats per år under perioden 2020 till 2024, under mars månad. Sammanlagt har 5 003 ansökningar om utbyte av utländska körkort granskats. Syftet med granskningen var att ta fram ett faktaunderlag som kan användas som grund för vidare analys av problemet och eventuella lösningar för att minska eller helt motverka problem med körkortsturism. Den fakta som samlats in består av en mängd uppgifter inom fyra områden; uppgifter om ansökan, uppgifter om EES-körkortet, uppgifter om sökanden och uppgifter om brott och ingripanden mot körkort.

Granskningsresultaten:

Ärenden om utbyte av utländskt körkort:

Antalet ansökningar om utbyte av utländskt körkort fördubblades nästan mellan 2014 till 2023. Bland annat på grund av en stor invandring under perioden och Brexit.

- I 4 517 ärenden ansöktes det om utbyte av ett körkort utfärdat i ett EES-land, vilket motsvarar över 90 % av alla ärenden. Vanligast förekommande var körkort utfärdade i Rumänien.
- I 483 ärenden ansökte man om utbyte av körkort från länder med bilaterala avtal, vilket motsvarar 10 % av alla ärenden.
- Det är relativt vanligt att EES-körkort har villkorskod 70 (24 %), vilket indikera ett ursprung i tredjeland som Sverige eventuellt inte

byter in körkort från. Ursprungslandet Syrien som förekom i nästan en fjärdedel av alla granskade ärenden där körkortet hade sitt ursprung i tredjeland och är tydligt överrepresenterat i statistiken.

- 99 % av alla EES-körkort som blivit utbytta mot ett svenskt körkort och som hade sitt ursprung i Syrien, var utfärdade i Rumänien. I majoriteten av dessa fall var sökanden även folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för utfärdandet av det rumänska körkortet och i hälften av fallen hade samma person misslyckats med minst ett förarprov i Sverige.
- För att kunna byta ut ett EES-körkort krävs att sökanden är permanent bosatt i Sverige eller studerat i Sverige i sex månader, vilket ofta styrks genom folkbokföring i Sverige. I 26 % av samtliga granskade ärenden var sökanden folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för utfärdandet av EES-körkortet. Det har även visat sig att det är vanligt att ansökningar om utbyte görs relativt kort tid efter att ett körkort utfärdats i ett annat EES-land. Särskilt Rumänien sticker ut i statistiken.
- I 14,9 % av alla granskade ärenden hade personer som ansökt om utbyte av EES-körkort ett svenskt körkortstillstånd sedan tidigare. I 2,5 % av fallen hade samma personer misslyckats med minst ett förarprov för B-körkort i Sverige.
- I sammanlagt 7,3 % av alla granskade ärenden förekom uppgifter om misslyckade förarprov innan ansökan om utbyte av ett EES-körkort
- Det förekommer att personer med svenskt körkort, får högre körkortsbehörigheter utomlands.
- Det har inte kunnat påvisas att personer som ansökt om utbyte av utländskt körkort är vanligt förekommande i ärenden om återkallelse av körkort.

Länder som utmärker sig i granskningen:

- Rumänien och Polen är de länder vars körkort Transportstyrelsen fattade flest beslut om utbyte avseende.
- Rumänien sticker ut på flera sätt när det gäller den statistik som kunnat sammanställas genom granskningen. Detta trots att det inte är ett direkt grannland. Antalet beslut i ärenden ökade markant för både Rumänien (137 %) och Polen (27 %) under perioden mars 2022 till mars 2023. Trots en viss minskning i mars 2024 ligger antalet ärenden fortsatt på relativt höga nivåer.

- I 13 av 17 granskade ärenden där personer som misslyckats med att ta högre körkortsbehörighet i Sverige, har samma personer fått körkortsbehörighet för lastbil eller buss utomlands. Varav det i 9 ärenden avsåg behörighet att köra tunga fordon med tungt släp. I dessa fall hade 8 av 9 körkort blivit utfärdade i Rumänien och hade sitt ursprung i tredje land.

Rekommendationer för ökad trafiksäkerhet

Granskningen tyder på att det finns betydande risker för körkortsturism och brister i den rumänska myndighetens prövning av EU:s bosättningskrav. Det kan även misstänkas att det finns en stark sannolikhet för organiserat fusk och brottslighet kopplat till utfärdande av körkort utomlands.

Transportstyrelsen saknar idag möjligheter att neka utbyte av ett EES-körkort, även om det har sitt ursprung i ett tredjeland. Samtidigt bedöms problemen med körkortsturism som en trafiksäkerhetsrisk och riskerar åsidosätta den svenska förarutbildningsprocessen.

För att minimera riskerna för körkortsturism bör förbättringar i handläggningsrutiner övervägas för att säkerställa att personer som nyligen fått utländska körkort verkligen är bosatta i Sverige.

Enligt det tredje körkortsdirektivet finns dock möjlighet att vägra erkänna ett körkort utfärdat i ett tredjeland om körkortshavaren flyttar sin permanenta bosättningsort till en annan medlemsstat. Denna möjlighet är dock inte implementerad i den svenska körkortslagstiftningen.

Att införa en möjlighet att vägra erkänna EES-körkort med ursprung i tredjeland kan vara ett sätt att hantera problemen med körkortsturism och kan kombineras med krav på godkänt körprov och uppfyllande av personliga och medicinska krav för körkort. För att ytterligare minska problemen med körkortsturism kan det även övervägas om EES-körkort med ursprung i tredjeland i framtiden ska anses ogiltiga i Sverige ett år från folkbokföringsdatumet om de inte bytts ut till svenskt körkort.

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
INNEHÅLL	7
1 INLEDNING	8
1.1 Bakgrund och syfte	9
1.2 Metod	9
1.3 Avgränsningar	9
2 HANDLÄGGNING AV UTBYTEN	10
3 INKOMNA MISSTANKAR OM KÖRKORTSTURISM	11
4 UTFALLET AV DEN GENOMFÖRDA GRANSKNINGEN	12
4.1 Antalet utbytesärenden per år	12
4.1.1 Analys	12
4.2 Utfärdandeland för ansökan om utbyte	13
4.2.1 Analys	14
4.3 Utbyten av EES-körkort med ursprung i tredjeland	15
4.3.1 Analys	17
4.4 Ursprungsländer som förekommer	18
4.4.1 Analys	19
4.5 Ansökningsdatum för utbyte i relation till utfärdande datum på EES- körkortet	20
4.5.1 Analys	22
4.6 Folkbokföring och datum för utfärdande	23
4.6.1 Analys	25
4.7 Körkortstillstånd och förarprov	26
4.7.1 Analys	28
4.8 Körkortsbehörigheter på det utländska körkortet	29
4.8.1 Analys	30
4.9 Trafikförseelser och ingripanden	30
4.9.1 Analys	31
5 SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER	33

1 Inledning

Reglerna kring utbyten av utländska körkort finns uttryckta i körkortsdirektivet och skiljer sig åt beroende på om utbytet sker inom EES eller utanför. Utbyte av körkort från länder inom EES kan göras om körkortet är giltigt och du har en permanent bosättning i Sverige. Det finns en ömsesidig skyldighet att inom EES byta ut utfärdade körkort utan att ifrågasätta andra EES-länders bedömning av kriterierna för utfärdande.

Transportstyrelsen har blivit uppmärksam på misstankar om befarad körkortsturism. Det innebär att, personer som anses vara permanent bosatta i Sverige, åker till annat EES-land för att få ett körkort utfärdat eller sitt tredjelandskörkort utbytt till ett EES-körkort, för att därefter ansöka om utbyte till ett svenskt. Sverige byter inte in körkort som har ursprung i tredje land, förutom de länder som det finns bilaterala avtal med. Andra länder inom EU kan acceptera tredjelandsutbyte, vilket föranleder att fenomenet kring körkortsturism uppstår.

Förutom Transportstyrelsen så har misstankar om körkortsturism även uppmärksamats av andra svenska myndigheter, framförallt Trafikverket och Polismyndigheten. Det har också väckts intresse hos media och på politisk nivå. Antydningar har inkommit till myndigheten om att det genomförs organiserade resor till andra EES-länder, för att byta ett tredjelandskörkort till ett EES-körkort. Myndigheten har också fått in anmälningar där personer har försökt ta svenskt körkort men misslyckats med förarproven, för att sedan kort tid därpå ansöka om inbyte av ett giltigt EES-körkort mot ett motsvarande svenskt. Ibland har det utländska körkortet flera eller samtliga högre körkortsbehörigheter och ibland har det ett utfärdandedatum som tidsmässigt ligger före de genomförda förarproven. Detta trots att personen, i samband med förarproven, intygat att de inte har andra EES-körkort.

För att fördjupa Transportstyrelsens kunskap om misstänkt körkortsturism och för att få en tydlig nulägesbild över problemen har en granskning genomförts av inkomna ansökningar om utbyte av utländska körkort. Granskningen och den efterföljande analysen ska utgöra grund för att försöka identifiera eller föreslå behov av åtgärder.

1.1 Bakgrund och syfte

Granskningen syftar till att få fram ett faktaunderlag för vidare analys, som grund för behov av åtgärder som kan och bör vidtas för att komma tillrätta med problemet. Insamling av fakta har gjorts utifrån fyra områden; uppgifter om utbytesärenden, uppgifter om utbytt EES-körkort, bakgrundsfakta om sökanden samt uppgifter om trafiksäkerhet och förseelser.

Granskningen ska belysa följande uppgifter om;

1. Antalet utbytesärenden per år
2. Utfärdandeland för ansökan om utbyte
3. Utbyten av EES-körkort med ursprung i tredjeland
4. Ursprungsländer som förekommer
5. Ansökningsdatum för utbyte kontra utfärdandedatum EES-körkort
6. Folkbokföring och datum för utfärdande
7. Körkortstillstånd och förarprov
8. Körkortsbehörigheter på det utländska körkortet
9. Trafikförseelser och ingripanden

1.2 Metod

För att samla in fakta om utbyten av utländska körkort har en rad olika parametrar tagits fram för att analysera uttag om 1 000 stycken utbyten per år, under perioden 2020 t.o.m. 2024 under mars månad.

Tre handläggare inom Körkorts kundtjänstverksamhet har under tre veckor frikopplats för att granska uttagen enligt en matris som utgår från de ingående parametrarna.

En arbetsgrupp bestående av enhetschef för Kundtjänst, enhetschef för Stab och kvalificerad utredare på Stab har samordnat granskningen.

1.3 Avgränsningar

Granskningen är gjord under perioden 2020 tom 2024 under mars månad och avser ett uttag om totalt 5003 ärenden.

Granskningen har gjorts utifrån de parametrar som satts upp för att besvara utredningens frågeställningar.

2 Handläggning av utbyten

För att ett utbyte av ett utländskt körkort ska kunna genomföras krävs det alltid att den som ansökt är permanent bosatt i Sverige eller som sedan sex månader studerar i landet. Normalt sett gäller en presumtion om att den som är folkbokförd i Sverige anses som permanent bosatt, då uppgift om folkbokföring talar för att en person har stark anknytning till och är bosatt i Sverige.¹ Vid indikation på att en person trots folkbokföring i Sverige fått körkort utfärdat utomlands, krävs att den som ansökt styrker permanent bosättning i Sverige även på annat sätt. Det görs exempelvis genom arbetsgivare- eller studieintyg, lönebesked, intyg från annan svensk myndighet eller kommunal förvaltning. Om sökanden har minderåriga barn som är folkbokförda i Sverige krävs ofta inga ytterligare intyg.

I vissa fall kan det även krävas en medicinsk prövning. Det gäller i de fall en person har ett körkort från EES med högre behörigheter som går ut inom ett år, eller i de fall ansökan gäller ett körkort utfärdat i Schweiz, Japan, Storbritannien eller Färöarna. Länder som Sverige har bilaterala avtal med.

Innan ett beslut om utbyte kan tas, så görs alltid en kontroll av körkortets giltighet. Inom EES kan en sådan kontroll göras genom det europeiska nätverket för utbyte av körkortsinformation, RESPER. Om nätverket inte kan användas, kontaktas alltid den utfärdande myndigheten i landet. För övriga länder behöver den som ansökt om utbyte, själv komma in med intyg som styrker att körkortet är giltigt.

Efter beslut om att godkänna en ansökan om utbyte tillverkas ett svenskt körkort och information om utbytet av det utländska körkortet skickas tillbaka till det land som utfärdat körkortet.

¹ Se prop. 1997/98:124 s. 73 och s. 86 f.).

3 Inkomna misstankar om körkortsturism

Transportstyrelsen har fått in anmälningar om misstänkt körkortsturism från både privatpersoner och andra statliga myndigheter har bestått av bland annat inkomna brev, meddelanden via kontaktformulär och inkomna telefonsamtal. Det förekommer även att medarbetare inom Transportstyrelsen uppmärksammar misstänkt körkortsturism eller hemsidor som uppger sig sälja giltiga körkort.

En vanligt förekommande uppgift som inkommit är att personer bosatta i Sverige, på olika sätt, har köpt ett körkort utomlands, utan att ha vistats i landet. Här menar uppgiftslämnare ofta att de misstänkta personerna hela tiden varit i Sverige och att dessa köper ett körkort som en enklare väg till att i slutändan få ett svenskt körkort. Vissa uppgiftslämnare menar även att körkortet ofta köpts i något land utanför EES, ett så kallat tredjeland.

Det förekommer dessutom ett stort antal hemsidor och Facebook-sidor som antingen utger sig för att representera Transportstyrelsen eller åtminstone kan tillhandahålla ett giltigt svenskt körkort. Ofta genom olika former av organiserade upplägg där körkort först kan fås i ett annat EES-land, för att därefter bytas ut mot ett giltigt svenskt körkort.

Inom Transportstyrelsens körkortsverksamhet upplevs att problemen ökat i omfattning sedan 2022 och att det finns vissa länder som förekommer ofta i fall rörande misstänkt körkortsturism. Transportstyrelsen har utifrån en bedömning i varje enskilt fall valt att göra en polisanmälan där det finns misstanke om körkortsturism.

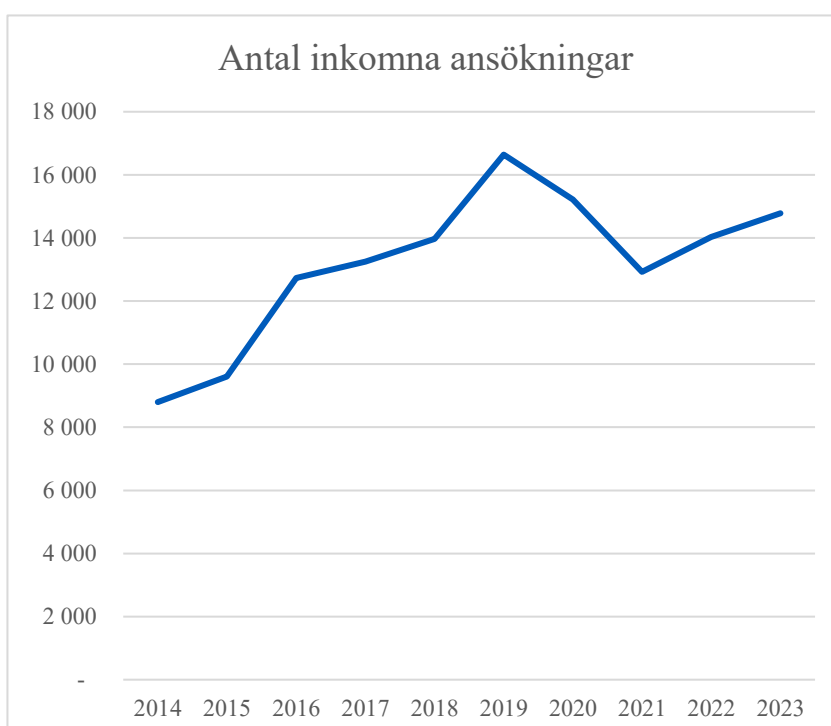
4 Utfallet av den genomförda granskningen

4.1 Antalet utbytesärenden per år

Antalet inkomna ansökningar om utbyte av utländska körkort har nästan fördubblats från 2014 till 2023. Till följd av ett ökat inflöde har även antalet fattade beslut ökat i nästan samma omfattning.²

Tabell och graf - Antal registrerade ansökan om utbyte av utländskt körkort under perioden 2014 till 2023

År	Antal ärenden
2014	8 798
2015	9 603
2016	12 729
2017	13 247
2018	13 974
2019	16 641
2020	15 222
2021	12 929
2022	14 027
2023	14 783
Summa	131 953

4.1.1 Analys

Det som är utmärkande under de senaste tio åren är den kontinuerliga ökningen av antalet ansökningar under åren 2014 till 2019, vilket sannolikt har flera förklaringar. En ökad invandring kan eventuellt förklara stora delar av ökningen, men den nu genomförda granskningen har inte haft som fokus att analysera hela perioden och inte heller att analysera invandringens påverkan på olika typer av körkortsärenden. Därutöver kan ökningen under 2019 åtminstone delvis förklaras av en ökad mängd ärenden på grund av Brexit. I övrigt kan vi idag inte med säkerhet förklara den ökning som skett under åren 2014 till 2019.

² Se Bilaga 1, tabell 1 och graferna 1-4.

4.2 Utfärdandeland för ansökan om utbyte

Det är idag möjligt att ansöka om att få ett giltigt körkort från något av EES-länderna utbytt mot ett motsvarande svenskt körkort. Det gäller även för de länder som Sverige har bilaterala avtal med, som Storbritannien³, Färöarna, Schweiz eller Japan. I den nu genomförda granskningen har Transportstyrelsen gått igenom sammanlagt 5 003 ärenden för att få uppgifter om från vilka länder det ansökts om utbyte av körkort ifrån.

I 4 517 ärenden ansöktes det om utbyte av ett körkort utfärdat i ett EES-land. Det motsvarar drygt 90 % av alla ärenden. I 483 ärenden ansöktes det om utbyte av körkort från länder som Sverige har bilaterala avtal med, vilket motsvarar 10 % av alla ärenden.

Nedanför visas de vanligaste länderna från vilka Transportstyrelsen har fattat beslut avseende en ansökan om utbyte av ett utländskt körkort.

Tabell - Antal beslut i ärenden om utbyte av utländskt körkort, uppdelat per land som körkortet utfärdats av. Avser urvalsperiod mars månad under åren 2020 till 2024.⁴

Utbytt från land	Antal beslut	Andel ⁵
Rumänien	674	13 %
Polen	645	13 %
Tyskland	464	9 %
Storbritannien	352	7 %
Norge	254	5 %
Italien	233	5 %
Grekland	225	4 %
Spanien	219	4 %
Danmark	217	4 %
Övriga länder	1 720	34 %

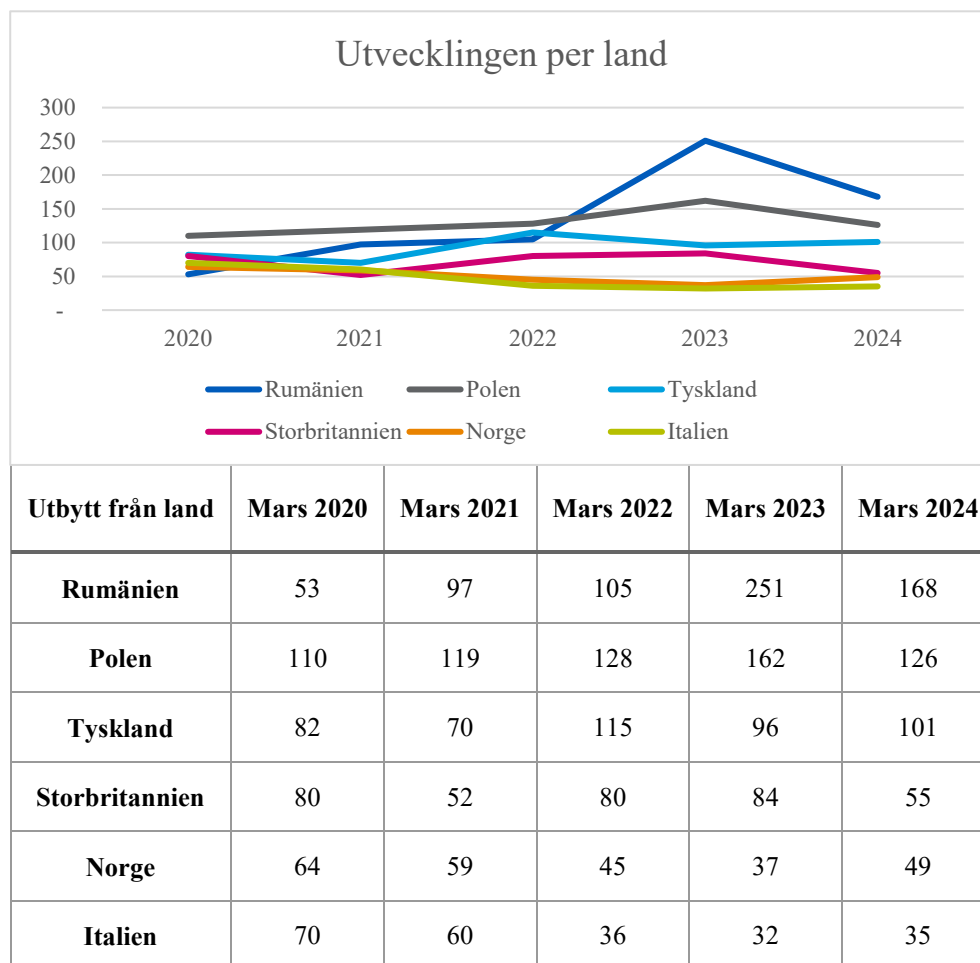
³ Även benämnt som Förenade kungariket

⁴ För tabell över samtliga länder se Bilaga 1, tabell 2

⁵ Andel av det totala antalet granskade ärenden (5003 ärenden).

Eftersom det är stora skillnader mellan olika länder har även statistik tagits fram över hur förändringen per år utvecklats under urvalsperioden för de fem länder som genererat flest ärenden om utbyte av utländskt körkort.

Graf och tabell – Antal beslut i ärenden om utbyte av utländskt körkort för de fem vanligaste förekommande länderna. Avser urvalsperiod mars månad under åren 2020 till 2024.

4.2.1 Analys

Rumänien och Polen utmärker sig, som de länder vilka Transportstyrelsen har fattat flest beslut om utbyte av ett utländskt körkort. Sett till hur antalet beslut i ärenden har förändrats över tid ses en markant ökning mellan mars 2022 och mars 2023 för både Rumänien och Polen, med en ökning på 137 % respektive 27 %. Under mars månad 2024 sjönk antalet ärenden något men ligger fortsatt på relativt höga nivåer.

Transportstyrelsens bedömning är att det i viss mån finns naturliga variationer i den rörlighet som finns inom EU, inte minst när det gäller länder i Sveriges närområde. Det finns även ett visst samband mellan från vilka länder människor invandrar till Sverige och antalet ansökningar om utbyten av utländska körkort. Enligt SCB:s statistik över invandring efter födelseland under perioden 2014 till 2019 är Polen det tredje vanligaste födelselandet och Tyskland det fjärde vanligaste.

Däremot är det svårt att förklara den markanta ökning som skett i antalet ansökningar om utbyte av körkort utfärdade i Rumänien med ett sådant tankesätt. SCB:s statistik visar att Rumänien, som dessutom inte är ett direkt grannland, hamnar först på elfte plats bland de vanligaste födelseländerna.⁶ I den genomförda granskningen har inte någon fördjupad analys gjorts avseende detta. Däremot kommer vi längre ner i rapporten presentera uppgifter över vilken bakgrundsinformation ansökan om utbyte av ett utländskt körkort kan ge oss.

Någon direkt förklaring till varför framförallt Rumänien sticker ut när det gäller ansökningar går inte att klargöra, men omfattande problem med körkortsturism kan misstänkas. Problemen med misstänkt körkortsturism har uppmärksammats i omgångar under senare år och under 2022 - 2023 fick Transportstyrelsen signaler från bland annat Trafikverket om att problemen eskalerats. Något som alltså stämmer överens med utvecklingen kopplat till antalet inkomna ansökningar de senaste två åren.

4.3 Utbyten av EES-körkort med ursprung i tredjeland

Medlemsländer inom EES kan tillåta utbyte av körkort som är utfärdade utanför EES-området. Det är något som vanligtvis regleras genom olika typer av bilaterala avtal med ett så kallad tredje land. Detta benämns som utbyte av tredjelandskörkort och ska finnas noterat på körkortet i form av villkorskod 70⁷. Eftersom varje medlemsland själv avgör vilka länder som de godtar utbyte av körkort ifrån, så kan det skilja sig en hel del mellan olika EES-länder.

Genom den nu genomförda granskningen så har det visat sig att villkorskod 70 på 1 082 av 4 517 granskade EES-körkort. Det innebär att nästan 24 % av alla EES-körkort som blir utbytta mot ett svenskt körkort kan ha sitt ursprung i tredje land som Sverige inte byter in körkort från.

Nedanför bryts statistiken ner mer detaljerat, för att beskriva hur utvecklingen kring ärenden om utbyte av ett EES-körkort ser ut där körkortet har sitt egentliga ursprung i tredjeland. En mer detaljerad

⁶ [Invandring till Sverige \(scb.se\)](https://scb.se/invandring-till-sverige)

⁷ Eller 71

beskrivning är nödvändig då det ibland förekommer att villkorskod 70 förekommer även när ursprungslandet är ett EES-land.

Tabell – Antal beslut om utbyte av körkort med villkorskod 70, uppdelat per år under mars månad under perioden 2020 till 2024.

Villkorskod 70	Mars 2020	Mars 2021	Mars 2022	Mars 2023	Mars 2024
Antal	186	159	173	311	253
Andel⁸	4 %	3 %	3 %	6 %	5 %

Tabell - Antal beslut i ärenden om utbyte av utländskt körkort där villkorskod 70 var angivet på EES-körkortet, uppdelat per land som körkort utfärdats av under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.⁹

Utbytt från land	Antal beslut	Andel ¹⁰
Rumänien	384	7,7 %
Polen	128	2,6 %
Norge	95	1,9 %
Bulgarien	67	1,3 %
Spanien	52	1,0 %
Danmark	43	0,9 %
Kroatien	42	0,8 %
Ungern	40	0,8 %
Tyskland	39	0,8 %
Övriga länder	154	3,9 %

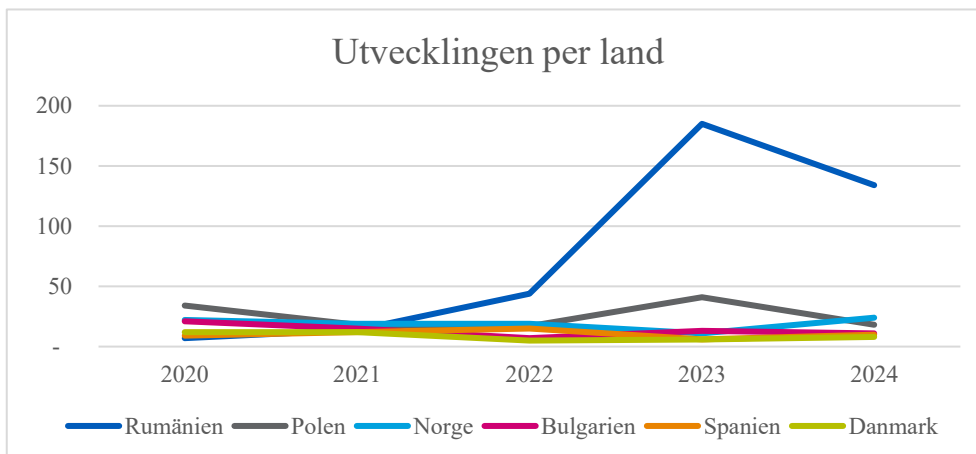
Eftersom det är stora skillnader i förekomsten av villkorskod 70 mellan olika länder, så har statistik tagits fram över hur förändringen avseende förekomsten av villkorskod 70 sett ut under urvalsperioden för de sex länder som genererat flest ärenden om utbyte av utländskt körkort.

⁸ Andel av det totala antalet granskade ärenden (5003 ärenden).

⁹ För tabell över samtliga länder se Bilaga 1, tabell 2

¹⁰ Andel av det totala antalet granskade ärenden (5003 ärenden).

Tabell och Graf – Utvecklingen över antalet beslut om utbyte av utländskt körkort med villkorskod 70 angivet på körkortet. Avseende de sex vanligast förekommande EES-länderna.

Utbytt från land	Mars 2020	Mars 2021	Mars 2022	Mars 2023	Mars 2024
Rumänien	7	14	44	185	134
Polen	34	18	17	41	18
Norge	22	19	19	11	24
Bulgarien	21	15	7	13	11
Spanien	9	12	15	6	10
Danmark	12	12	5	6	8

4.3.1 Analys

Enligt den statistik som kunnat tas fram så utmärker sig Rumänien även här, som det land som har flest antal beslut i ärenden om utbyte av utländskt körkort där villkorskod 70 var angivet på EES-körkortet.

Även här går det att se ett trendbrott under mars 2023. Granskningen visar på en ökning avseende antalet ansökningar om utbyten av rumänska körkort med villkorskod 70 med sin början under mars 2022 och med en markant ökning under mars 2023. Nivåerna ligger fortsatt högt under mars 2024. Det finns inte någon rimlig förklaring till varför just rumänska körkort är så pass vanligt förekommande i samband med ansökan om utbyte av utländska

körkort, annat än att det under senare år blivit vanligare med körkortsturism till Rumänien.

4.4 Ursprungsländer som förekommer

Det kan konstateras att det är relativt vanligt förekommande att ett EES-körkort som byts in mot ett svenskt körkort har sitt ursprung i tredjeland. Därav har uppgifter tagits fram om vilket ursprungsland som angetts på det EES-körkort som blivit utbytt.

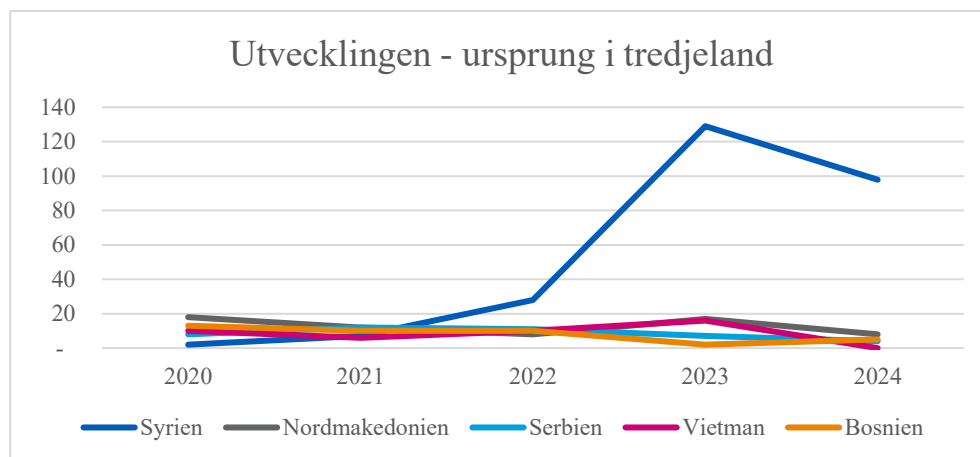
Tabell - Antal beslut i ärenden om utbyte av utländskt körkort där villkorskod 70 var angivet på EES-körkortet, uppdelat per ursprungsland där körkort först utfärdats enligt uppgift på det utbytta körkortet. Avser granskade körkort under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.

Ursprungsland	Antal beslut	Andel ¹¹
Syrien	264	24,4 %
Sverige	209	19,3 %
Nord Makedonien	63	5,8 %
Serbien	43	4,0 %
Vietnam	42	3,9 %
Bosnien och Hercegovina	40	3,7 %
Kina	27	2,5 %
Irak	20	1,8 %
Turkiet	20	1,8 %
Övriga länder ¹²	354	32,7 %

¹¹ Andel av 1 082 granskade ärenden med villkorskod 70

¹² Här ingår även okänt ursprungsland

Graf - Antal beslut i ärenden om utbyte av utländskt körkort där villkorskod 70 var angivet på EES-körkortet, uppdelat per ursprungsland där körkort först utfärdats enligt uppgift på det utbytta körkortet. Avser granskade körkort under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.

4.4.1 Analys

Det är relativt vanligt förekommande att personer som bott i Sverige och haft svenskt körkort ansöker om utbyte av ett utländskt körkort. Något som i sig inte är oväntat då arbete i och utvandring till andra EES-länder är relativt vanligt förekommande.¹³

Granskningen visar även att körkort med sitt ursprung i Syrien är tydligt överrepresenterade när det gäller vilket tredjeland som ett annat EES-land bytt in om ett EES-körkort. Utifrån framtagen statistik blir det även tydligt att någonting förändrats under 2022, varpå en markant ökning av antalet ansökningar om utbyten av EES-körkort med sitt ursprung i Syrien.

Vid en närmare analys av den statistik som gått att få fram avseende utbyten av utländskt körkort, där det av körkortet framgår ett ursprung i Syrien, visar det sig att ansökningar om utbyte av utländska körkort med ursprung i Syrien i 99 % av fallen utfärdats i Rumänien. I nästan samtliga fall (94 %) var samma person folkbokförd i Sverige vid tillfället för utfärdandet av det rumänska körkortet och i över hälften av fallen har sökanden misslyckats på ett eller flera förarprov i Sverige. I 24 % av dessa fall hade sökanden svenskt körkort sedan tidigare, men har fått en högre körkortsbehörighet utfärdad i Rumänien trots obruten folkbokföring i Sverige.

Det ovanstående kan enligt Transportstyrelsens bedömning tala för att det finns betydande risker för körkortsturism och brister i den rumänska

¹³ <https://www.swedenabroad.se/sv/utlandsmyndigheter/spanien-madrid/aktuellt/nyheter/ny-kartl%C3%A4gning-antalet-svenskar-som-bor-utomlands-%C3%B6kar/>

myndighetens prövning av EU:s bosättningskrav. Det kan även tyda på en stark sannolikhet för relativt omfattande organiserat fusk och brottslighet kopplat till utfärdande av körkort utomlands.

Observera att granskningen avser ett begränsat urval av ärenden. Om liknande tendenser finns för samtliga månader under de nu granskade åren, så kan det alltså handla om betydande mängder ärenden.

4.5 Ansökningsdatum för utbyte i relation till utfärdande datum på EES-körkortet

Att personer ansöker om utbyte av ett utländskt körkort som blivit utfärdat nära i tid från det datum då ansökan kommit in till Transportstyrelsen, kan i vissa fall vara ett tecken på någon form av felaktighet i samband med ett utfärdande av ett körkort utomlands. Det kan handla om att en person rimligtvis inte kan ha uppfyllt kraven på permanent bosättning utomlands, att körkortet som är utfärdat utomlands rör sig om en förfalskning eller att prövningen av körkortshavarens förutsättningar till körkort på annat sätt inte gått till på rätt sätt. Inte minst i de fall där det i samband med handläggningen av ansökan visar sig att sökanden, enligt folkbokföringsuppgifter eller inlämnade intyg, har varit bosatta och arbetat i Sverige under flera år.

Granskningen visar att i 4 512 ärenden har en ansökan om utbyte kommit in avseende ett körkort utfärdat av ett EES-land. Det som är mest intressant är antalet utfärdade körkort som har ett utfärdandedatum som ligger inom ett år från det datum ansökan kom in till Transportstyrelsen.

Tabell - Antal dagar som gått från det att EES-körkort utfärdats tills det att en ansökan om utbyte av utländskt körkort inkommit. Avser granskade körkort under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.

Antal dagar	Sökanden var folkbokförd i Sverige vid tillfället	Sökanden var inte folkbokförd i Sverige vid tillfället
0 - 90	348	30
91 – 184	122	42
185 – 365	106	76
Mer än 365	702	3 086
Summa	1 278	3 234

För att en ansökan om utbyte av ett utländskt körkort utfärdat inom EES-området ska kunna bifallas ska sökanden i normalfallet varit bosatt i Sverige under de senaste 185 dagarna under ett kalenderår. En ansökan om utbyte av ett körkort som blivit utfärdat inom de senaste 185 dagarna kan därför vara en stark indikation på att en person antingen inte är permanent bosatt i Sverige, eller att körkort utfärdats på felaktiga grunder i annat land.

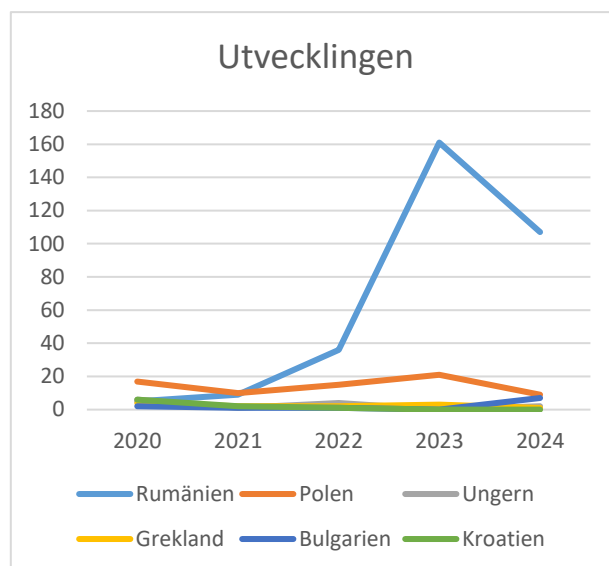
Det finns även ett behov av att titta närmare på vilka länder som utfärdat EES-körkort samtidigt som personerna enligt folkbokföringsregistret varit folkbokförda i Sverige vid tidpunkten för utfärdandet och där ansökan om utbyte till ett svenskt körkort kommer in inom 185 dagar. Inte minst bedöms det som viktigt för att få en faktabaserad bild över hur pass vanligt förekommande det är att olika länder utfärdar körkort för svenska medborgare.

Tabell - Antal dagar som gått från det att EES-körkort utfärdats tills det att en ansökan om utbyte av utländskt körkort inkommit, uppdelat per EES-land som körkortet utfärdats i. Avser granskade körkort under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.

Land	0-90	91-184	185-365
Rumänien	267	51	27
Polen	40	32	41
Ungern	5	8	7
Grekland	4	8	5
Bulgarien	5	6	3
Kroatien	4	5	1
Portugal	5	0	4
Tjeckien	2	3	4
Tyskland	5	2	0
Spanien	1	1	5
Övriga länder	10	6	9
Summa	348	122	106

Graf - Utvecklingen av förekomsten av ansökan om utbyte av EES-körkort där ansökan kommit in inom 185 dagar från det att körkortet utfärdats utomlands, uppdelat per de sex vanligaste förekommande utfärdandeländerna. Avser granskade körkort under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.

Utfärdande Land	2020	2021	2022	2023	2024
Rumänien	5	9	36	161	107
Polen	17	10	15	21	9
Ungern	6	1	4	0	2
Grekland	4	2	2	3	1
Bulgarien	2	1	1	0	7
Kroatien	6	2	1	0	0

4.5.1 Analys

Den bild som framträder vid granskning av tiden mellan utfärdande av det utländska körkortet och ansökan om att få ett svenskt, är att det är vanligt förekommande att ansökan kommer in inom en relativt kort tid efter att ett körkort blivit utfärdat i ett annat EES-land. Rumänien sticker fortsatt ut i statistiken. Inte minst så syns även här ett trendbrott under 2022, där antalet ansökningar där kort tid gått från det att ett körkort utfärdats. En trend som verkar hålla i sig, vilket i sin tur tyder på att problemen kommer kvarstå så länge som ingen förändring kommer till stånd.

Idag krävs att den som ansöker om utbyte av ett EES-körkort, där kort tid gått sedan utfärdandet, på något sätt styrker att denne verkligen är permanent bosatt i Sverige. Om permanent bosättning kan styrkas, har Transportstyrelsen idag inget annat val än att godkänna ansökan om utbyte av det utländska körkortet och utfärda ett motsvarande svenskt körkort.

4.6 Folkbokföring och datum för utfärdande

Enligt körkortsdirektivet¹⁴ får körkort utfärdas för den som är permanent bosatt i landet. Detta är alltså den grundläggande regel som gäller för samtliga EU-länder. Däremot kan det skilja sig i fråga om hur varje medlemsland valt att implementera körkortsdirektivet i den nationella lagstiftningen och hur bedömningar görs rent praktiskt. Det kan därför vara av värde att beskriva hur vanligt förekommande det är att körkort utfärdas av annat land för personer som är folkbokförda i Sverige och som enligt alla tecken är att anse som permanent bosatta här i landet.

Transportstyrelsens granskning av urvalsperioden visar att det i 1 277 ärenden av totalt 5 003 granskade ärenden, framkommit uppgifter om att sökanden var folkbokförd vid tidpunkten för utfärdandet av det utländska EES-körkortet. Det motsvarar drygt 25,5 % av de granskade ärendena.

Nedanför bryts statistiken ner mer detaljerat, för att beskriva hur utvecklingen kring ärenden om utbyte av utländskt körkort ser ut, i de fall där sökanden var folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för utfärdandet av det utländska körkortet.

Statistiken är uppdelad per utfärdandeland för de körkort och ärenden som granskats under mars månad för åren 2020 till 2024. Syftet är att beskriva hur pass vanligt förekommande det kan vara att olika EES-länder utfärdar körkort för personer som enligt tillgängliga register bör ha ansetts som permanent bosatta i Sverige vid tillfället när det utländska körkortet blev utfärdat.

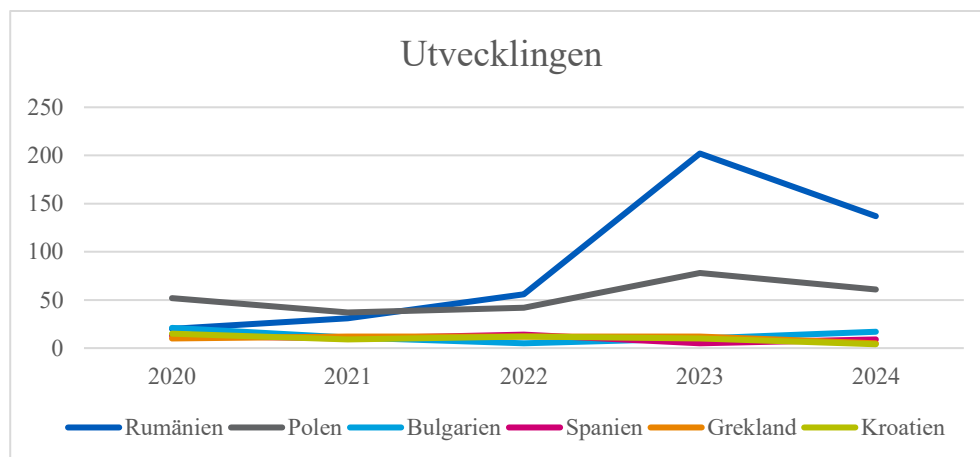
¹⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG av den 20 december 2006 om körkort, det så kallade tredje körkortsdirektivet.

Tabell - Antal beslut i ärenden om utbyte av utländskt körkort där sökanden var folkbokförd vid tidpunkten för utfärdandet av det utländska körkortet, uppdelat per land som körkort utfärdats av under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.

Utbytt från land	Antal beslut	Andel ¹⁵
Rumänien	446	34,9 %
Polen	270	21,1 %
Bulgarien	64	5,0 %
Spanien	51	4,0 %
Grekland	50	3,9 %
Kroatien	50	3,9 %
Ungern	49	3,8 %
Litauen	46	3,6 %
Tyskland	33	2,6 %
Övriga länder	46	17,1 %

¹⁵ Andel av antalet ärenden där sökanden var folkbokförd i Sverige vid utfärdandedatumet

Graf – utvecklingen av förekomsten av ansökan om utbyte av EES-körkort där sökanden var folkbokförd vid tidpunkten för utfärdandet av det utländska körkortet, uppdelat per de sex vanligaste förekommande utfärdandeländerna under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.

4.6.1 Analys

En person ska egentligen inte kunna vara permanent bosatt i två länder samtidigt. Utifrån statistiken visar det sig däremot att det är vanligt förekommande att körkort utfärdats i annat EES-land för personer som är bosatta i Sverige. Polen och Rumänien de länder som utmärker sig. Att utvecklingen gått mot att allt fler körkort utfärdas för personer som är permanent bosatta i Sverige är problematiskt ur flera perspektiv. Dels åsidosätter det grundtanken att ett körkort ska fås i det land man är bosatt i, för att bäst säkerställa att förare i Sverige är tillräckligt säkra förare i de svenska trafikförhållandena genom den svenska förarutbildningsprocessen. Det är även problematiskt då den ökning som skett under perioden 2020 till 2023 är så pass hög att det tyder på att det finns en betydande risk för felaktigheter kopplat till utfärdande av EES-körkort för svenska förare. Förändringen avseende förekomsten av rumänska körkort som utfärdats för personer bosatta i Sverige och där körkortshavaren senare ansökt om utbyte till ett svenskt körkort under perioden 2020 till 2023 var en ökning med mer än 900 %. För det land som är näst vanligast (Polen) var ökningen enbart 50 %.

Även om det i granskningen inte varit möjligt att granska samtliga ansökningar om utbyte av utländskt körkort för varje år, så bedöms att andelen (25,5 %) sannolikt ser liknande ut för samtliga månader under perioden 2020-2023. Det handlar alltså om betydande mängder av de 14 000 till 15 000 ansökningsärenden om utbyte av utländskt körkort som kommer in till Transportstyrelsen årligen.

4.7 Körkortstillstånd och förarprov

Förutom att det förekommer att personer bosatta i Sverige får körkort utfärdat i annat EES-land, så förekommer det även att en del av dessa personer försökt ta svenskt förarbehörighet (körkort) men misslyckats. Nedan följer en beskrivning över hur vanligt förekommande det är att personer som ansökt om utbyte av ett utländskt körkort, tidigare haft körkortstillstånd eller genomfört ett svenskt förarprov.

Förekomsten av ansökan om utbyte och svenskt körkortstillstånd

Att personer först ansöker om körkortstillstånd i Sverige och därefter inkommer med en ansökan om utbyte av ett annat EES-körkort innebär i sig inte skäl att misstänka någon form av oegentlighet. Däremot kan det, tillsammans med uppgifter om folkbokföring i Sverige vid tidpunkten för utfärdandet av det utländska körkortet, ge en bild över hur pass vanligt det är att utländska körkort utfärdas för personer som bor i Sverige och bör provas genom den svenska förarprovingsprocessen.

I 744 fall (14,9 %) förekom det att personer som ansökt om utbyte av ett utländskt körkort även hade svenskt körkortstillstånd. Det går däremot inte att, genom granskningen, se om körkortstillståndet avsåg samma behörigheter som redan fanns på det utländska körkortet eller inte. Det är därför inte otänkbart att det finns fullt legitima skäl att ansöka om körkortstillstånd trots att man redan har ett annat giltigt körkort inom EES-området. T ex. för den som har B-körkort men vill ta körkort för motorcykel. Däremot förekom det i 194 fall¹⁶ (3,9 %) att samma personer även misslyckats med ett eller flera förarprov under de senaste 5 åren¹⁷. Även om förekomsten av körkortstillstånd i kombination med misslyckade förarprov i sig inte ger tydliga indikationer på körkortsturism, så visar det på en situation där det sannolikt förekommer ett antal personer som inte klarar svenskt förarprov istället söker sig utomlands för att lättare få ett körkort.

Om vi ytterligare snävar in urvalet och tittar enbart på körkort utfärdade i annat EES-land under något av de granskade åren 2020 till 2024, så visar det sig att det i 164 fall¹⁸ (3,3 %) utfärdats ett EES-körkort efter ett misslyckat förarprov. Ofta bara något eller några enstaka år efter ett eller flera misslyckade förarprov i Sverige.

Av dessa så förekom det 123 fall (2,5 %) där personer som misslyckats med svenskt förarprov för B-körkort, fått ett B-körkort utfärdat av annat EES-land en tid efter misslyckandet. Ibland med villkorskod 70 och ibland med

¹⁶ Varav 167 fall där personen var folkbokförd vid utfärdandet

¹⁷ Dvs någon gång under perioden mars 2019 till mars 2024.

¹⁸ Varav 151 fall där personen var folkbokförd vid utfärdandet

ett utfärdandedatum många år bakåt i tiden. Mest anmärkningsvärt är att det förekommer fall där förare misslyckats med förarprov för B-körkort i Sverige efter det datumet lyckats få ett B-körkort utfärdat i ett annat EES-land.

Tabell – Antal förekomster av körkort utfärdade i annat EES-land för personer som vid tillfället hade svenskt körkortstillstånd, var folkbokförda i Sverige och misslyckats med förarprov för B-körkort i Sverige¹⁹, uppdelat per utfärdandeland. Avser granskade körkort under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.

Land	Antal förekomster
Rumänien	92
Polen	21
Grekland	5
Övriga länder	15

Ansökan om utbyte efter misslyckat svenskt förarprov

Som framgått ovan så förekommer det att personer som är folkbokförda i Sverige och har svenskt körkortstillstånd, får körkort utfärdat utomlands i annat EES-land. Enligt den nu genomförda granskningen så förekom det sammanlagt 469 ärenden där förarprov genomförts i Sverige vid något tillfälle av personer som ansökt om utbyte av ett utländskt körkort.

I 364 (7,3 %) av dessa ärenden framkom uppgift om ett eller flera misslyckade förarprov. Varav det i hela 343 förekom minst två misslyckade förarprov och i 310 fall förekom flertalet misslyckade förarprov. I samtliga fall har därefter samma person vid ett senare tillfälle ansökt om utbyte av ett körkort utfärdat i ett annat EES-land.

Genom att istället titta på en närmare tidsrymd och undersöka enbart förarprov genomförda under de senaste fem åren, så visar granskningen att det förekom 198 fall där personer som misslyckats med förarprov, senare ansökt om utbyte av ett utländskt körkort.

Granskningen visar att i 17 fall förekom personer som misslyckats med ett förarprov för någon av behörigheterna C, D, Taxi eller Yrkeskompetensbevis och viss tid därefter ansökt om utbyte av ett utländskt körkort där samma person fått behörighet för en eller flera högre

¹⁹ De misslyckade förarproven ska ha genomförts innan utfärdandet av det utländska körkortet

körkortsbehörigheter. Varav enbart körkort utfärdade i Rumänien förekommer än en gång, med 13 förekomster.

I 13 av 17 fall fick personer som misslyckats ta högre körkortsbehörighet i Sverige, körkortsbehörighet för lastbil och buss utomlands. Varav det i 9 fall var med behörighet att köra dessa tunga fordon med tungt släp. I dessa fall var 8 av 9 körkort blivit utfärdade i Rumänien och hade sitt ursprung i tredje land²⁰.

4.7.1 Analys

Det som framkommer i granskningen är en situation där det delvis är svårt att i efterhand fullt ut förklara varför personer som har svenskt körkortstillstånd och är folkbokförda i Sverige, trots det ansöker om utbyte av ett EES-körkort. Anledningen är att det saknas data som på ett bra sätt beskriver orsakerna i detalj. Det går inte att med säkerhet säga att det är ett problem att det i 14,9 % av alla granskade ärenden förekommit personer som ansökt om utbyte av ett EES-körkort samtidigt som dessa vid tidpunkten hade svenskt körkortstillstånd. Det kan finnas godtagbara skäl, t ex. att en viss person har giltigt B-körkort och senare vill ta körkort för motorcykel i sitt nya bosättningsland. Däremot bedöms det som större risk för oegentligheter inom gruppen som misslyckats med ett eller flera förarprov under urvalsperioden 2020-2024, totalt 3,9 % av samtliga granskade ärenden.

Det som framkommer i statistiken visar på, trots viss osäkerhet i många fall, att det i 7,3 % av de granskade ärendena förekom att personer som misslyckats med förarprov i Sverige, senare ansöker om utbyte av ett EES-körkort. I 2,5 % av de granskade ärendena förekom personer som misslyckats med svenskt förarprov för B-körkort efter en viss tid ansökt om utbyte av ett EES-körkort (B-körkort).

Enligt Transportstyrelsens bedömning finns det alltså mycket som tyder på att det hos en mängd förare som ansöker om att få ett EES-körkort utfärdat mot ett motsvarande svenskt körkort, inte har kunskaper motsvarande de som krävs för den som tar ett svenskt körkort genom att avlägga förarprov i Sverige. Något som i sin tur innebär en trafiksäkerhetsrisk.

²⁰ I samtliga fall körkort utfärdade i mellanöstern.

4.8 Körkortsbehörigheter på det utländska körkortet

Enligt uppgifter som inkommit till Transportstyrelsen, och som förekommit i media, så ska det förekomma att personer som bor i Sverige skaffar ett körkort med högre körkortsbehörighet utomlands. Ett körkort som dessa personer därefter väljer att byta in mot ett motsvarande svenskt körkort.

Granskningen visar att i 1 278 ärenden förekom uppgifter om att körkort utfärdas utomlands för personer som vid tidpunkten var folkbokförda i Sverige. Det motsvarar nästan 26 % av alla de 5 003 ärenden som granskats. I 154 ärenden, 3,1 % av samtliga granskade, handlade det om personer som sedan tidigare haft ett svenskt körkort som fått körkort utfärdat utomlands under en tidpunkt då samma person var folkbokförd i Sverige. Av dessa 117 ärenden (2,3 %) rörde det sig om utfärdande av ett körkort som innehöll en eller flera högre körkortsbehörigheter (C eller D).

Samtidigt visar granskningen det bara i 21 av fallen förekom att körkortshavaren hade en högre behörighet på det svenska körkortet. Med andra ord så förekom det i totalt 106 ärenden (2,1 %) att en person som sedan tidigare haft ett svenskt körkort, senare fått ett körkort utfärdat utomlands under tiden denne var folkbokförd i Sverige och genom processen fått tillgång till en högre körkortsbehörighet. Med högre körkortsbehörighet avses någon av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.

Tabell – Antal förekomster av fall där körkort utfärdats utomlands, uppdelat i olika kategorier. Avser granskade körkort under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.

	Mars 2020	Mars 2021	Mars 2022	Mars 2023	Mars 2024
Körkort utfärdat inom EES och folkbokförd i Sverige	0	2	1	2	0
Körkort utfärdat inom EES, inte folkbokförd i Sverige	3	5	9	7	5
Körkort med ursprung i tredje land och folkbokförd	3	3	13	33	27
Körkort med ursprung i tredje land, inte folkbokförd	3	0	1	3	1

4.8.1 Analys

Tyngre fordon och fordonskombinationer innebär en större trafiksäkerhetsrisk. Även om det rör sig om en relativt liten andel av det sammanlagda antalet granskade ärenden, så förekom det ändå i 2,1 % av ärendena att svenska körkortshavare fått ett körkort med högre körkortsbehörigheter utfärdat utomlands. Detta trots att allt tyder på att de varit bosatta i Sverige vid tidpunkten.

4.9 Trafikförseelser och ingripanden

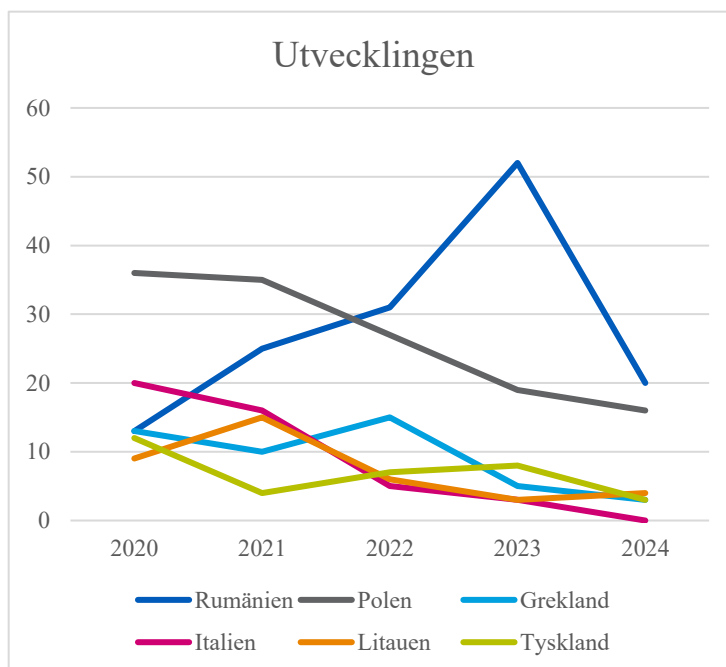
Transportstyrelsen får in uppgifter om brott och trafikförseelser i form av underrättelser för personer som har körkortstillstånd eller körkort. Vid behov fattar myndigheten beslut om att ingripa mot ett svenskt eller utländskt körkort, vilket innebär antingen genom ett beslut om varning eller genom beslut om återkallelse. Det finns därför en poäng i att analysera i vilken omfattning det förekommer att myndigheten fått in underrättelse om brott eller förseelse och i vilken utsträckning beslut om ingripande fattas för personer som ansökt om utbyte av ett utländskt körkort. Om det är vanligt förekommande, kan det bidra till en bild över potentiella trafiksäkerhetsrisker kopplat specifikt till utbyten av utländska körkort och om det påverkas av utvecklingen av misstänkt körkortsturism.

I samband med granskningen har statistik tagits fram avseende förekomsten av information om brott eller trafikförseelser som inkommit i något ärende hos Transportstyrelsen efter ett beslut om utbyte, och om det fattats något beslut om att ingripa mot körkortet med anledning av uppgifterna.

Statistiken visar att Transportstyrelsen inte fått in någon underrättelse om brott eller förseelse för merparten av de granskade ärendena där en person som ansökt om och fått beviljat en ansökan om utbyte av ett EES-körkort under urvalsperioden. Däremot förekommer det sådana uppgifter i sammanlagt 14,3 % av de granskade ärendena.

Tabell & graf - Antal ärenden där det inkommit uppgift om brott eller trafikförseelse (underrättelse) efter beslut om utbyte av utländskt körkort. Avser granskade körkort under urvalsperioden mars månad under åren 2020 till 2024.

Land	Antal	Andel ²¹
Rumänien	141	2,8 %
Polen	133	2,7 %
Grekland	46	0,9 %
Italien	44	0,9 %
Litauen	37	0,7 %
Tyskland	34	0,7 %
Norge	34	0,7 %
Danmark	34	0,7 %
Bulgarien	32	0,6 %
Övriga länder	178	3,6 %

Att Transportstyrelsen fått in en underrättelse om brott eller förseelse innebär inte automatiskt att ett körkortsingripande blir beslutat, utan en bedömning görs alltid i det enskilda fallet. Det har därför även tagits fram uppgifter över hur pass vanligt förekommande det är att Transportstyrelsen fattar beslut om att ingripa mot ett svenskt körkort som blivit utfärdat efter en ansökan om utbyte av ett EES-körkort. Ett beslut om ingripande kan antingen vara i form av ett en varning eller återkallelse.

I sammanlagt 121 fall (2,4 %) förekom det uppgifter om att ett beslut om ingripande blivit beslutat efter att ett svenskt körkort blivit utfärdat efter ansökan om utbyte av ett EES-körkort. I ytterligare 111 fall (2,2 %) har ett beslut om ingripande blivit beslutat även innan den tidpunkt som ett svenskt körkort senast blivit utfärdat. Statistiken visar även att det i 37 fall (0,7 %) förekom personer som fått mer än ett beslut om ingripande.

4.9.1 Analys

Även om det förekommit uppgift om underrättelse i 14,5 % av de granskade ärendena, så har ett beslut om ingripande enbart blivit fattat i 2,4 % av fallen. Det är alltså förhållandevis sällan som den händelse som föranlett

²¹ Avser andel av det sammanlagda antalet granskade ärenden (5 003)

underrättelsen om brott eller förseelse var så pass allvarlig att ett beslut om ingripande blev beslutat med anledning av uppgifterna. En fördjupad analys av framtagen statistik visar även att det är ovanligt att en och samma person i granskningen fått beslut om ingripande mot sitt körkort vid mer än ett tillfälle (0,7 %). Det är utifrån ovanstående förhållanden svårt att dra några särskilda slutsatser kring beslut om utbyten av utländska körkort och förekomsten av ingripanden mot körkortet, utan att genomföra en större granskning där jämförelser görs med även andra grupper av körkortsinnehavare.

5 Slutsatser och rekommendationer

Genom den nu genomförda granskningen av 5 003 ärenden har en hel del fakta inhämtats avseende ansökningar om utbyte av utländska körkort, personerna som söker och Transportstyrelsens beslut med anledning av en ansökan. Det är viktigt att ha med sig att granskningen avser ett begränsat urval av ärenden. Om liknande tendenser finns för samtliga månader under de nu granskade åren, så kan det alltså handla om betydande mängder ärenden.

Genom de fakta som arbetats fram, så bekräftas stora delar av den bild som funnits inom avdelning Körkort kopplat till problem med misstänkt körkortsturism och utbyten av utländska körkort. Granskningen har också gett oss en bättre och mer strukturerad kunskap om problemens bakgrund och omfattning.

Det som kan konstateras är att antalet ansökningar om utbyte av utländska körkort ökat under lång tid, vilket åtminstone delvis beror på invandring från andra länder och återinvandring av tidigare svenska medborgare. Samtidigt visar granskningen tydligt hur någonting förändrats i Transportstyrelsens utbytesärenden under åren 2022 till 2023, då en markant ökning av vissa typer av ärenden skett. Utifrån nästan samtliga parametrar är länderna Rumänien och Polen vanligast förekommande utifrån olika perspektiv.

Utifrån den genomförda granskningen kan Transportstyrelsen däremot inte fullt ut förklara varför vissa länder sticker ut när det gäller ansökningar om utbyte av utländska körkort. Inte minst när det gäller rumänska körkort, där det under senare år skett en kraftig ökning. Idag är rumänska körkort det vanligast förekommande EES-körkortet som det ansöks om att utbyta mot ett svenskt körkort.

Det har även uppmärksammat i media, andra myndigheter och av allmänheten att det förekommer olika former av körkortsturism, ofta pekas just Rumänien ut som ett land som utfärdar körkort för personer som är bosatta i Sverige. Något som också i stora delar kan bekräftas av den statistik som framgår av granskningen. Statistiken visar att rumänska körkort betydligt oftare än andra EES-körkort utfärdas för personer som är att anse som permanent bosatta i Sverige och där körkortet har sitt ursprung i tredje land, ofta ifrån Syrien. Det är även betydligt vanligare att personer som fått körkort utfärdat i Rumänien, trots att man är bosatt i Sverige, ansöker om att byta ut körkortet mot ett svenskt körkort kort tid efter utfärdandet av ett giltigt körkort av rumänska myndigheter. Ibland har också det utländska körkortet flera eller samtliga högre körkortsbehörigheter.

Dessutom visar statistiken att personer som ansökt om utbyte av ett polskt och rumänskt körkort är vanligast förekommande när det gäller uppgifter om brott och förseelser som aviseras till Transportstyrelsen.

Några naturliga förklaringar till varför just rumänska körkort sticker ut i den statistik som tagits fram har inte kunnat identifieras genom granskningen, vilket enligt Transportstyrelsens bedömning kan tyda på omfattande problem med körkortsturism.

Rekommendationer

De problem som uppmärksammats kring misstänkt körkortsturism utomlands kopplat till inte minst Rumänien, har genom den genomförda granskningen till stora delar kunnat bekräftas.

Eftersom en sådan situation är negativ för trafiksäkerheten så behöver därför situationen förbättras på olika sätt. Det handlar om att förändra Transportstyrelsens handläggningsrutiner, där det är möjligt. För att i möjligaste mån säkerställa att en person som nyligen fått ett körkort utomlands verkligen är bosatt i Sverige och har rätt till ett svenskt körkort. Att skärpa rutiner och utföra extra kontroller för att säkerställa att ett EES-körkort utfärdat av ett annat lands myndigheter bedöms däremot inte avhjälpa problemen med körkortsturism fullt ut. Det beror på principen om ömsesidigt erkännande av körkort som gäller inom EES. Principen innebär att ett giltigt EES-körkort är giltigt inom hela EES-området.

Transportstyrelsen saknar idag möjligheter att neka utbyte av ett EES-körkort, även i de fall det har sitt ursprung i tredjeland. Det är med andra ord inte möjligt att ifrågasätta eller överpröva ett beslut fattat av en behörig utländsk myndighet. Däremot finns det möjlighet enligt det tredje körkortsdirektivet att vägra erkänna ett körkort utfärdat i tredjeland, om körkortshavaren flyttar sin permanenta bosättningsort till en annan medlemsstat. Den möjligheten finns däremot inte implementerad i den svenska körkortslagstiftningen.

Att i lagstiftningen införa en möjlighet att vägra erkänna EES-körkort med sitt ursprung i tredjeland och därigenom även vägra utbytet av ett sådant körkort, skulle kunna försvåra för denna form av körkortsturism.

Beroende på hur reglerna utformas kan man tillåta utbyte av EES-körkort med ursprung i tredjeland under förutsättning att körkortshavaren uppfyller ytterligare krav. Det kan då handla om krav om att utbyte enbart kan godkännas under förutsättning att körkortshavaren har avlagt ett godkänt körprov och uppfyller de personliga och medicinska kraven.

För att vidare bidra till en ökad trafiksäkerhet och minimera problemen med körkortsturism, bör det även övervägas om EES-körkorts med sitt ursprung i

tredjeland i framtiden ska anses som ogiltiga i Sverige ett år från folkbokföringslagen om körkortet inte blivit utbytt till svenskt körkort.